

UDSKRIFT
AF
SØ- & HANDELSRETTENS DOMBOG

Den 3. oktober 2006 blev af retten i sagen

V-97-05

Sagsøger (Enkeltmandsvirksomhed)

(Advokat Pernille Bloch)

mod

Sagsøgte A/S

(Advokat Henning von Lillien skjold)

afsagt sålydende

D O M:

Indledning og påstande

Denne sag drejer sig om, hvorvidt nogle bygningstegninger udarbejdet af **Sagsøger** til brug for et parcelhusbyggeri er beskyttet efter ophavsretsloven, og om ophavsrettighederne til tegningerne er overdraget.

Sagsøger har nedlagt påstand om, at **Sagsøgte A/S** tilpligtes at betale 175.000 kr. med procesrente af 160.000 kr. fra sagens anlæg den 14. april 2005 og af 175.000 kr. fra den 10. oktober 2005.

Sagsøgte A/S har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end påstået.

Sagen er anlagt ved retten i Viborg og henvist til Sø- og Handelsretten, jf. markedsføringslovens § 14 og retsplejelovens § 9, stk. 3, nr. 6.

Sagens omstændigheder

Sagsøger er arkitekt og ejer og driver **Enkeltmandsvirksomhed**.

Sagsøgte A/S er et entreprenørselskab, som blandt andet beskæftiger sig med opførelse af parcelhuse og erhvervsbyggeri. **Virk. A/S 1** er et selskab i **Sagsøgte A/S**, som ejes af **Person 1**, og som **Vidne 1** er direktør for.

I 2002 indgik **Sagsøger** aftale med entreprenørvirksomheden **Virksomhed ApS 1** om projektering af anden etape af et parcelhusbyggeri i Roskilde, **Byggeri 1**. Direktør i selskabet var **Person 2 (P2)**. Projektet bestod oprindeligt af 8 dobbelthuse med 16 individuelle bygherrer og senere også et fælleshus, som en nyetableret ejerforening var bygherre for. Første etape var tegnet af en anden arkitekt.

Sagsøgers tegninger af de pågældende dobbelthuse og fælleshuset er fremlagt som bilag 2 - 23. Som eksempel er tegningen til hus 19 vedlagt dommen som bilag 1.

Af aftalen, dateret 14. juni 2002, mellem **Sagsøger** og **Virksomhed ApS 1** fremgår følgende:

"...

Vedr.: Projektering af **Byggeri 1, etape 2, 4000 Roskilde.**

I henhold til aftale fremsendes hermed økonomiaftale for ovennævnte (8 stk. dobbelt huse)

I prisen er der aftalt følgende:

- forprojekt (tegninger pr./hus- snak med kommune/bygherre, **P2** / **Person 3** /ing.)
- hovedprojekt (detaljer- beskrivelse)
- søge byggetilladelse (omkring 01.07.02)
- betaling efter AB 92
- har fået tegninger via mail (**Sagsøger**) af etape 1

Samlet pris inkl. moms for ovennævnte

113.750,00 kr.

Når forprojektet er lavet udbetales 40 % af det aftalte beløb. (byggetilladelse)
Resten udbetales når hovedprojektet er tegnet/beskrevet.
..."

Der foreligger ingen skriftlig aftale om fælleshuset.

Den 3. januar 2003 sendte [Sagsøger] en a conto faktura til [Virksomhed ApS 1] på 45.500 kr. inkl. moms for udførelse af forprojektet. Denne faktura blev betalt. Den 3. marts 2003 sendte [Sagsøger] endvidere en faktura på 17.500 kr. inkl. moms, som ikke er betalt.

I brev af 9. april 2003 meddelte Roskilde Kommune byggetilladelse til etape 2.
Af tilladelsen fremgår blandt andet:

"...

Bygninger:

...

Facader og farver skal udføres svarende til etape 1, jf. lokalplanens § 7.1 og 7.2, og som beskrevet i brev af 10. april 2002 fra [Virksomhed A/S 2] samt efter princip for tilbygninger ved husenes sydfacade, jf. lokalplanens § 6.3, der giver mulighed for 5 typer tilbygninger, i henhold til brev af 30. april 2002 fra [Virksomhed A/S 2] med tilhørende tegning 30.01 Tilbygninger Typeoversigt.

"..."

Den 11. april 2003 sendte [Sagsøger] en faktura på 70.842,19 kr. I fakturaen anføres blandt andet:

"...

Vedr. [Byggeri 1] Roskilde

Honurar for optegning af myndighedstegninger for godkendelse.
Myndigheds godkendelse fremsendt d. 09.04.2003.

Tegninger til ovennævnte projekt må anvendes som arbejds tegninger, når [Sagsøger] har givet en skriftlig godkendelse af hver enkelt bolig.

"..."

Denne faktura er ikke betalt.

Udover tegninger til de 8 dobbelthuse har [Sagsøger] udarbejdet en tegning til fælleshuset, som er fremlagt som sagens bilag 23, dateret den 11. juli 2003.

Den 30. april 2003 anmeldte **Virksomhed ApS 1** betalingsstandsning. Kreditorerne, herunder **Sagsøger**, blev orienteret herom i cirkulæreskrivelse af 7. maj 2003. Advokat **Vidne 2** blev beskikket som tilsyn.

Af cirkulæreskrivelsen fremgår blandt andet:

"...

Vedrørende Virksomhed ApS 1:

...

Et enkelt projekt ved Roskilde benævnt **Byggeri 1**, etape II, er alene lige påbegyndt.

.....

Det forventes, at de igangværende entrepriser kan færdiggøres på nær Roskilde, **Byggeri 1**, etape II, således at tilbageholdte beløb kan blive udbetalt til selskabet.

Det er yderst usikkert, hvorvidt projektet **Byggeri 1**, etape II, kan færdiggøres, idet det er usikkert, hvorvidt selskabet har likviditet/midler til at færdiggøre projektet.

På den baggrund har selskabet med samtykke fra tilsynet overdraget entreprisen til **Virk. A/S 1** for et beløb på kr. 500.000. Overdragelsen vedlægges som bilag.

Aftalen er betinget af, at der accepteres debitorskifte fra bygherrerne, og at kreditorerne, jf. Konkurslovens § 15, ikke modsætter sig dispositionerne.

..."

Af den vedlagte udaterede overdragelsesaftale mellem **Virksomhed ApS 1** som sælger og **Virk. A/S 1** som køber fremgår blandt andet:

".....

1.

Sælger er totalentreprenør vedrørende opførelse af ejendomme på byggegrund beliggende **Adresse 1**, 4000 Roskilde.

Totalentreprisen består af 16 enkeltkontrakter med forskellige bygherrer benævnt etape II samt et fælleshus, hvor bygherre er **Ejerforening 1**.

Som bilag 1-17 til denne aftale er vedlagt det samlede kontraktmateriale.

Det samlede kontraktmateriale for hver enkelt hus består af tillæg til entreprisekontrakt (5 sider), specifikation af byggeprojekt (4 sider), entreprisekontrakt (3 sider) og allonge til kontrakt (1 side).

Kontraktmaterialet vedrørende fælleshuset består af byggebudget (4 sider) og entreprisekontrakt (3 sider).

.....

3.

På den baggrund overdrager Sælger herved samtlige rettigheder og forpligtelser i henhold til ovennævnte kontrakter (etape II + fælleshus) til Køber. Køber overtager ingen rettigheder eller forpligtelser for etape I.

...

4.

Som vederlag for overtagelsen af rettigheder og forpligtelser i medfør af entreprisekontrakterne betaler Køber kr. 500.000.

..."

Den 15. maj 2003 blev der afholdt skifteretsmøde, hvor **Advokat 1** blev beskikket som medtilsyn. Da fordringshaverne gjorde indsigelse mod overdragelsen, indkaldte tilsynet i cirkulæreskrivelse af 23. maj 2003 til kreditor-møde. Af cirkulæreskrivelsen fremgår, at den samlede entreprisenummer for **Byggeri 1** etape II var ca. 22 mio. kr., at der var udført arbejde for ca. 800.000 kr., og at dette arbejde bestod i arbejde udført af landmåler, ingeniør og arkitekt, arbejde vedrørende delvis kloakering samt arbejde vedrørende udførelse af vej. Den 28. maj 2003 blev der afholdt kreditor-møde, hvor overdragelsesaftalen blev forkastet.

Forhandlingerne om overdragelse af entreprisekontrakten indebar drøftelser mellem **Sagsøgte A/S**, som var repræsenteret af advokat **Vidne 2**, og **Advokat 2**, der repræsenterede de 16 bygherrer.

Som dokumentation for, at bygherrerne under disse drøftelser forlangte, at en overdragelse af entreprisen til **Sagsøgte A/S** var betinget af, at bygherrerne fik præcis samme ydelse som aftalt med **Virksomhed ApS 1**, er fremlagt korrespondancen gengivet i uddrag nedenfor.

I brev af 7. maj 2003 skrev **Advokat 2** til advokat **Vidne 2**:

"...

Vedr.: Virksomhed ApS 1

.....

Jeg kan forstå, at du ikke har kendskab til de forskellige aftaler, der er indgået med **Virksomhed ApS 1**.

Det er vigtigt, at det indføres i kontrakten, at samtlige indgåede aftaler er gældende.

...

Der er endvidere udfærdiget endelige tegninger på stort set alle huse bort set fra få, og disse tegninger skal også udgøre en del af aftalegrundlaget. De tegninger der ikke er godkendt, skal entreprenøren sørge for endelig udfærdigelse af og disse skal herefter godkendes af kommune, idet der er bevilliget byggetilladelse, men på baggrund af forkerte tegninger for i hvert tilfælde 2 huse.

Det skal indføres i kontrakten, at **Virk. A/S 1** overtager ansvaret for opfyldelse af samtlige bestemmelser i byggetilladelsen...

Jeg har tidligere sendt fax fra **Sagsøger** og **Virksomhed ApS 2**, hvoraf fremgår, at disse fremsætter krav vedrørende ejendomsret til kontrakt, byggetilladelse, tegninger mv.

Virk. A/S 1 indestår og skal holde mine kunder skadesløs i enhver henseende for så vidt angår byggetilladelse, tegninger, kontrakter og samtlige øvrigt materiale og arbejder vedrørende etape II, således at **Virk. A/S 1** bærer risikoen for at fremskaffe og have modtaget ejendomsretten til byggetilladelse, tegninger og kontrakter m.v. samt projektering og beregninger udarbejdet af arkitekt **Sagsøger**, tidligere arkitekt **Person 4** og ingeniør **Person 5**.

Det skal konkret indføres i kontrakten, at mine kunder holdes skadesløs og at **Virk. A/S** indestår herfor og har overtaget det fulde ansvar i denne forbindelse.
..."

I telefax af 14. maj 2003 til **Advokat 2** skrev advokat **Vidne 2**:

"Vedrørende etape II:

Det er selvfølgelig en forudsætning for **Virk. A/S 1**, at man får kendskab til samtlige aftaler indgået med Deres klienter og **Virksomhed ApS 1**. Først når **Virk. A/S 1** har fået kendskab til alle aftaler, vil og kan man tage stilling til, om entreprisen overtages.

Ud over de tidligere fremsendte aftaler, jf. mit udkast til overdragelsesaftale, har jeg modtaget følgende fra Dem:

-
[aftalen med **Sagsøger** er ikke nævnt i opstillingen]

De bedes venligst fremsende alle yderligere aftaler eller i modsat fald bekræfte, at der ikke er yderligere aftaler.

De bedes ligeledes bekræfte, at **Ejerforening 1** eller de enkelte bygherrer ikke vil fremsætte krav til modregning, som ikke udspringer af ovennævnte kontrakter.
..."

I telefax ligeledes af 14. maj 2003 til advokat **Vidne 2** skrev **Advokat 2**:

"...

Vedr.: Virksomhed ApS 1 ;

.....

Af yderligere materiale består der jo alt materiale, der er udarbejdet af **Person 5**, **Sagsøger** og **Person 4**, hvilket vil sige hele projekteringen af byggeriet, ligesom alt materialet fra **Person 3** i form af kontrakt og efterfølgende aftaler og tegninger jo også skal ligge til grund.

Jeg vil derfor mene, at det er mest naturligt, at det er **Virksomhed ApS 1**, der oplyser og indvier i, hvilket materiale der danner baggrund, idet jeg jo ikke er bekendt med det hele.

..."

Udover forhandlingerne med **Sagsøgte A/S** forhandlede bygherrerne med andre entreprenører om færdiggørelsen af **Byggeri 1**-projektet. En af disse entreprenører var **Virksomhed ApS 3**.

Til belysning af disse forhandlinger, herunder at bygherrerne fastholdt, at der skulle være identitet mellem det kontraktmateriale, der blev indgået med **Virksomhed ApS 1**, og den entreprenør, der skulle færdiggøre projektet, er fremlagt brev af 18. juni 2003 til **Advokat 2** fra **Advokat 3**, der repræsenterede **Virksomhed ApS 3**. Af brevet fremgår blandt andet:

"...

Vedr. Byggeri 1, etape 2, 4000 Roskilde

...

Det er formentligt nødvendigt med ændringer i tegningsmaterialet, som min klient ikke har og som der derfor ønskes et komplet sæt af til gennemgang, idet min klients bemærkninger hertil forbeholdes. (Eftersom tegningerne ikke medfulgte materialet fra advokat **Vidne 2**, er det formentlig kun Dem, der er i besiddelse af tegningerne).

...

Jeg har forstået, at de projekterende har forfaldne tilgodehavender i størrelsesordenen kr. 150.000, og det forudsættes, at der sikres en løsning, således at det færdige projekt bliver udleveret.

..."

I telefax af 19. juni 2003 til advokat **Vidne 2** skrev **Advokat 2** blandt andet:

"...

Vedr.: Virksomhed ApS 1 - etape II

Jeg sender til orientering kopi af det kontraktudkast, som jeg har sendt til **Person 1**, og efter adskillige forhandlinger med **Person 2** har jeg fået bekræftet, at **Person 1** er villig til at underskrive dette i dag inden kl. 12.00.

Jeg sender til din orientering kopi af fax fra **Virksomhed ApS 3's** advokat samt mit svar, hvoraf fremgår, at **Virksomhed ApS 3** ikke står ved sit bud, idet **Virksomhed ApS 3** nu gør gældende, at der skal ske en total ændring af aftalegrundlaget.

Dette gælder blandt andet fælleshuset, som er væsentlig forhøjet i pris, ligesom dette gælder mit tillæg som ikke anerkendes.

Det har været en forudsætning for bygherrerne, og jeg har forstået, at dette var en forudsætning for tilsynet, at entreprenøren indtrådte i kontrakterne som de forelå, og at entreprenøren ligeledes havde ansvaret overfor kommunen og Arbejdstilsynet, og at entreprenøren måtte overtage byggepladsen som den lå.

.....

Jeg mener derfor, at vi er i den situation, at det er muligt at indgå aftalen med **Person 1**, og da jeg har forstået, at **Person 1** er meget interesseret i dette, ligesom jeg har forstået, at **Person 2** støtter dette, vil jeg foreslå, at **Person 1** straks underskriver kontrakten og faxes til mig i dag inden kl. 12.00, idet mine kunder går på ferie og ønsker en afklaring i dag.

..."

Af det vedlagte kontraktudkast mellem **Virksomhed ApS 1** som sælger og **Virk. A/S 1** som køber, som er omtalt i telefaxen, fremgår blandt andet:

1.

Sælger er totalentreprenør vedrørende opførelse af etape II's ejendomme på byggegrund beliggende **Adresse 1**, 4000 Roskilde.

Totalentreprisen består af 16 enkeltkontrakter med forskellige bygherrer benævnt etape II samt fælleshus, hvor bygherre er **Ejerforening 1**.

Det samlede kontraktmateriale for hver enkelt hus består af tillæg til entreprisekontrakt (5 sider), specifikation af byggeprojekt (4 sider), entreprisekontrakt (3 sider) og allonge til kontrakt (1 side).

Kontraktmaterialet vedrørende fælleshuset består af byggebudget af den 11.03.2003 (4 sider) og entreprisekontrakt af den 11.03.2003 (3 sider) samt tillæg.

...

Herudover har samtlige etape II's medlemmer udarbejdet mails over status på deres hus med anførelse af eventuelle ændringer i forhold til den oprindelig indgåede kontrakt, og status på tegninger, der ligeledes udgør en del af aftalegrundlaget.

Snittegninger, byggetilladelse og hele projekteringen og alt materiale udarbejdet af Person 5 og Sagsøger i forbindelse med etape II udgør ligeledes en del af aftalegrundlaget.

...

4.

Som vederlag for overtagelsen af rettigheder og forpligtelser i medfør af entreprisekontrakterne indestår køber overfor bygherrerne, at være indtrådt i hele kontraktgrundlaget, projekteringen, tegninger, byggetilladelse, jordbundsundersøgelse m.v., og herefter friholder bygherrerne overfor Virksomhed ApS 1 og det af disse udført arbejde således i tilfælde af, at det måtte blive fremsat krav om betaling.

..."

Dette udkast blev ikke accepteret af Sagsøgte A/S. I stedet blev der den 23. juni 2003 opnået enighed mellem bygherrerne, Ejerforening 1 og Sagsøgte A/S om et andet kontraktudkast. Af denne totalentreprisekontrakt fremgår blandt andet:

"...

2.

Totalentreprisen består af 16 enkeltkontrakter benævnt etape II samt et fælleshus.

Det samlede kontraktmateriale for hver enkelt hus består af tillæg til entreprisekontrakt (5 sider), specifikation af byggeprojekt (4 sider), entreprisekontrakt (3 sider) og allonge til kontrakt (1 side).

Kontraktmateriale vedrørende fælleshuset består af byggebudget (4 sider) og entreprisekontrakt (3 sider) og tillæg til entreprisekontrakt (5 sider).

Bygherren erklærer, at der ikke i øvrigt er indgået aftaler ud over det anførte i Advokat 2's skrivelse af 28. april d.å., samt følgende:

... Virk. ApS 4, brev af 18. februar 2003 til Virksomhed ApS 2 vedlagt tegninger og allonge vedrørende etape 2, hus nr. 19..."

Til yderligere illustration af bygherrernes krav om anvendelse af Sagsøgers tegninger er fremlagt en e-mail af 4. juli 2003 til Advokat 2 fra Person 6, som var en af bygherrerne. Af e-mailen fremgår blandt andet:

"...

Tegninger

Det er nødvendigt, at vi på et fysisk møde med Person 1's folk sikrer, at bolig 23 bygges efter de korrekte og endelige tegninger. Dette må ske inden byggeriet igangsættes! Be-

mærk at vores og **Person 7's** hus har samme bolig-, skur- og halvtagsareal, samt samme tegningsnummer (B23-1).

..."

Den 8. juli 2003 blev **Virksomhed ApS 1** erklæret konkurs. Advokat **Vidne 2** og **Advokat 1** blev udpeget som kuratorer.

Sagsøger anmeldte et krav på 107.134,38 kr. i boet, hvilken anmeldelse kurator kvitterede for i brev af 22. august 2003. Kurator gjorde i brevet samtidig opmærksom på, at boet ikke havde overdraget **Byggeri 1**-projektet til **Sagsøgte A/S**.

I et brev af 11. november 2003 oplyste **Vidne 2** som advokat for **Sagsøgte A/S** til **Sagsøgers** **Advokat 4**, at al materiale, som **Sagsøgte A/S** havde modtaget, var udleveret af bygherren.

I brev af 20. november 2003 meddelte Roskilde Kommune byggetilladelse til opførelse af fælleshuset på baggrund af tegninger udfærdiget af **Person 8**. Disse tegninger er fremlagt som bilag J.

Som dokumentation for **Sagsøgers** tidsforbrug på projektet er fremlagt en udskrift fra computerprogrammet "AllNetic Working Time Tracker. Report for **Sagsøger**", hvoraf fremgår, at der er registreret et tidsforbrug på 456 timer.

Forklaringer

Sagsøger har forklaret, at han blev involveret i **Byggeri 1**-projektet gennem **Person 9**, der var ansat hos **Virksomhed ApS 1**. Der var opstået forsinkelser på første etape af projektet, da der blandt andet var problemer med husenes tagkonstruktion. Han hjalp med at løse disse problemer, og han blev endvidere spurgt, om han ville hjælpe med at tegne anden etape, hvilket han indvilligede i. Han forventede, at han skulle hjælpe med at tegne myndighedstegninger, men at projektet i øvrigt var gennemarbejdet med de enkelte bygherrer. Han modtog imidlertid alene skitser udarbejdet af bygherrerne med forslag primært til indretningen af de enkelte huse. Nogle bygherrer fremlagde ingen forslag. Hans arbejde var således langt mere omfattende end oprindeligt forudsat. Han indgik derfor en aftale med **Person 9**, om at han skulle skrive ekstra tid på i forhold til den oprindelige aftale og honoreres med en time-takst på 400 kr. Han havde regnet med, at der var ca. 20 arbejdsdage i projek-

tet, men det kom til at strække sig over et halvt år. Han har i hvert fald brugt 456 timer, som er den tid, der er registreret i computersystemet.

Alle husene, han tegnede, var individuelle. Dette gælder også facaderne. Blandt andet var ruminddelingen i husene forskellig, og vinduerne skulle derfor placeres herefter. Da der var tale om dobbelthuse, lå der endvidere en opgave i at få facaderne til at harmonere. Kommunen stillede krav om, at etape 1 og 2 skulle fremstå som et samlet arkitektonisk hele.

Han så 2-3 tegninger af huse opført i projektets første etape. Han er ikke enig i, at hans tegninger er kopier af disse, og kendskabet til tegningerne var ingen fordel for hans arbejde. Han ville helst have tegnet hele projektet selv, da der var flere fejl ved tegningerne af etape 1. Blandt andet var der placeret søjler midt i husenes stuer.

Det er ham, der har tegnet fælleshuset. I forbindelse med udarbejdelsen af disse tegninger var han i tæt kontakt med det udvalg, ejerforeningen havde nedsat vedrørende fælleshuset. Det opførte fælleshus er et "spejlbillede" af hans hus. Han tegnede fælleshuset i slutningen af marts. Prisen for huset blev aftalt til 15.000 kr. med **Person 9**.

Han søgte om byggetilladelse hos Roskilde Kommune, og det var aftalt, at han skulle have tegningerne og tilladelserne tilbage fra kommunen. På et tidspunkt blev han imidlertid ringet op af **Person 2**, der sagde, at de havde hentet byggetilladelserne. Han har ikke givet tegningerne til **Person 2**, og han har ikke sagt, at **Virksomhed ApS 1** kunne bruge dem. Han kan ikke huske, hvornår han blev orienteret om betalingsstandsningen, men i midten af april 2003 hørte han fra en tømrer, at selskabet var i økonomiske vanskeligheder.

I midten af august deltog han i et møde med **Person 2**, **Vidne 1** og **Person 1**. **Person 1** ville gerne indgå aftale med ham om at tegne nogle ting færdig. De talte endvidere om honorar for det arbejde, han allerede havde udført. **Person 1** mente imidlertid ikke, at de skulle betale noget, og sagde, at det var et anliggende mellem ham og konkursboet, som efter **Person 1's** opfattelse ejede tegningerne. Han sagde til **Person 1**, at de ikke måtte bruge tegningerne, som **Person 1** da havde i sin besiddelse.

Han skønner, at husene i gennemsnit er blevet solgt for 2 mio. kr. I byggeprojekter bliver arkitekten normalt honoreret med en sats på mellem 3-7 % af byggesummen.

Han har ikke arbejdet på tegningerne, efter betalingsstandsningen blev anmeldt. Det tidsforbrug, han har registreret på sin computer efter betalingsstandsningens indtræden, kan dække over samtaler, han har ført med bygherrerne, der ringede til ham og var fortvivlede. Det er rigtigt, at han i begyndelsen af processen har faktureret nogle bygherrer direkte for ekstraydelser. **Advokat 2** gjorde ham imidlertid opmærksom på, at han ikke måtte gøre dette, og han har derfor kun modtaget betaling fra en enkelt bygherre.

Vidne 1 har forklaret, at **Byggeri 1**-projektet var et sædvanligt projekt for **Sagsøgte A/S**. Virksomheden havde samarbejdet med **Person 2** i 8-9 år, og det var ham, der fortalte dem om projektet, som de gerne ville overtage. På møder afholdt i Roskilde i juli fik de tegningerne fra bygherrerne og **Advokat 2**, som bad dem om at bruge tegningerne. De har ikke modtaget noget fra Roskilde Kommune, og hun mener ikke, at de lånte tegningerne af advokat **Vidne 2**. Hun ved ikke, om de havde tegningerne, da de den 7. maj gav tilbud om at overtage entreprisen, men de var bekendt med, hvordan husene så ud fra etape 1. Da **Virksomhed ApS 1** anmeldte betalingsstandsning, var opførelsen af etape 2 gået i gang for så vidt angår arbejdet med udgravning og støbning af sokler. Hun antager derfor, at tegningerne var udleveret, da det ville være dumt at påbegynde dette arbejde uden tegninger.

De havde et møde med **Sagsøger**, hvor de bad ham tegne fælleshuset færdigt. De gav ham i den forbindelse en check, som dog ikke blev hævet. Det blev derfor konstruktør **Person 8**, der tegnede fælleshuset. Hun ved ikke, om **Person 8** har set **Sagsøgers** tegninger af fælleshuset.

Der er ingen speciel grund til, at de ikke har oplyst den samlede entreprisenummer under sagen. Hus nr. 19 blev solgt for 1.332.000 kr., og alle husene blev solgt til samme pris med en afvigelse på højst 50.000 kr.

Vidne 2 har forklaret, at han blev kontaktet af **Sagsøgte A/S** i marts 2003. **Sagsøgte A/S** oplyste, at deres samarbejdspartner **Person 2** var i økonomiske vanskeligheder. De talte om **Byggeri 1**-projektet, som **Sagsøgte A/S** allerede på det tidspunkt havde hjulpet **Person 2** med. De økonomiske vanskeligheder var blandt andet forårsaget af, at **Advokat 2** på bygherrerens vegne tilbageholdt store beløb vedrørende byggeriets første etape. I slutningen af april var de likviditetsmæssige vanskeligheder så store, at **Virksomhed ApS 1** trådte i betalingsstandsning. Etape 2, som på det tidspunkt var gået i gang for så vidt angår kloakering og jordarbejde, ville ikke kunne gøres færdigt

under en betalingsstandsning, og han forsøgte derfor at overdrage entreprisen til **Sagsøgte A/S**, hvilket bygherrerne var indstillet på. Han kan ikke huske, hvor stor entreprisesummen var. Samtidig med betalingsstandsningen indledte han drøftelser med **Advokat 2** om overdragelse af entreprisen. Han kendte på det tidspunkt ikke **Virksomhed ApS 1** og bygherrernes kontraktvilkår, som han først modtog en gang i maj fra **Advokat 2**. De drøftede en værdiansættelse af entreprisen, og han foreslog beløbet på 500.000 kr. for at få kreditorerne til at acceptere aftalen. Der var lavet tegningsmateriale til byggeriet, og **Person 2** sagde ikke, at de ikke måtte bruge dette materiale. Han videresendte materialet til **Sagsøgte A/S**. Han havde ikke set tegningsmaterialet, da aftalen blev sendt ud til kreditorerne.

Fra den 21. maj var det **Advokat 1** alene, der tog sig af **Byggeri 1**-projektet. Efter aftalen var blevet nedstemt, arbejdede **Advokat 1** med andre entreprenører, som imidlertid ikke ville acceptere **Advokat 2's** vilkår.

Den 20. juni henvendte **Advokat 2** sig til **Sagsøgte A/S**. Han sendte en orientering til **Advokat 1** for at sikre sig, at han var indforstået med en overdragelse af entreprisen. **Advokat 1** meddelte, at der skulle betales 500.000 kr. til boet, hvilket **Sagsøgte A/S** imidlertid ikke var indstillet på, da projektet var forsinket.

Konkursboet rejste ikke noget krav mod bygherrerne, da man vurderede, at boet ville blive mødt med et modkrav af en tilsvarende størrelse. Han var ikke oprindeligt bekendt med, at der var et problem vedrørende rettighederne til tegningerne. Det var **Advokat 2**, der fik indføjet vilkåret i kontraktudkastet om, at **Sagsøgte A/S** skulle påtage sig ansvaret for rettighederne til tegningerne m.v. Dette vilkår accepterede **Sagsøgte A/S** imidlertid ikke, da de ikke kendte de underliggende aftaler.

Sagsøger har anmeldt et krav i konkursboet på 91.556 kr. inkl. moms. Der er endvidere anmeldt krav fra **Sagsøgte A/S** og ingeniøren på projektet. Konkursboet vil blive sluttet i medfør af konkurslovens § 143.

Parternes argumenter

Sagsøger har gjort gældende, at de arkitekttegninger, han har udfærdiget er udtryk for en selvstændig og kreativ indsats, der er beskyttet i medfør af ophavsretsloven. Arkitekttegninger, herunder tegninger af typehuse, er i henhold til retspraksis beskyttet, jf. lovens § 1, stk. 1. Husene er individuelle. Det ensar-

tede præg, der gør sig gældende for den udvendige del af husene, skyldes lokalplanen for området, der foreskriver, at byggeriet skal være harmonisk. Tegningerne på **Byggeri 1**-projektets første etape er ikke tegnet af **Sagsøger** og er derfor ikke blevet fremlagt under sagen. **Sagsøger** har endvidere ikke haft tegningerne af først etape i sin besiddelse og kun set 2-3 af dem. Det bestrides, at hans tegninger er kopier af tegningerne af etape 1.

Hvis tegningerne ikke har værkshøjde, foreligger der en krænkelse af en teknisk tegning, jf. ophavsretslovens § 1, stk. 2. Husene er opført efter **Sagsøgers** tegninger. Vedrørende fælleshuset gøres det gældende, at der er tale om identitet mellem det, **Sagsøger** har skabt, og det, konstruktøren **Person 8** har tegnet.

Det er fortsat uvist, hvornår og hvordan tegningerne kom **Sagsøgte A/S** i hænde. Der består intet kontraktforhold mellem parterne, og **Sagsøgte A/S** har heller ingen aftale med konkursboet. Der foreligger endvidere ingen skriftlig aftale om, at **Sagsøger** har overdraget sine rettigheder til andre, som **Sagsøgte A/S** kan aflede sin ret fra. I aftalen mellem **Virksomhed ApS 1** og **Sagsøger** er der intet belæg for at statuere, at **Sagsøger** gennem ABR 89 har overdraget retten til tegningerne, idet der ikke henvises til ABR 89 i aftalen. Ifølge ABR 89 accepteres stiltiende samtykke til overdragelse af retten til bygherrerne endvidere ikke. Entreprenøren kan så meget desto mindre påberåbe sig, at en overdragelse har fundet sted. **Sagsøger** har gjort, hvad han kunne for at beskytte sine rettigheder, blandt andet ved at meddele kommunen, at byggetilladelsen skulle gives til ham, og ved i sin faktura at gøre opmærksom på, at tegningerne først måtte anvendes, når han skriftlig havde godkendt hver enkelt bolig.

Da **Sagsøgte A/S** ikke har bevist, at **Sagsøger** har overdraget sin eneret, skal **Sagsøgte A/S** i medfør af ophavsretslovens § 83 betale erstatning og et rimeligt vederlag for udnyttelsen af tegningerne. Ved beregningen heraf skal der tages hensyn til **Sagsøgers** mistede og **Sagsøgte A/S'** uberettigede fortjeneste. Påstanden om betaling af 175.000 kr. er sandsynliggjort ved det fremlagte tidsregnskab, hvoraf det fremgår, at **Sagsøger** har brugt mindst 456 timer på projektet. 175.000 kr. fordelt på 456 timer svarer til en timeløn på 383 kr., hvilket er et rimeligt honorar. Det må lægges til grund, at sædvanlig honorering for projekter udgør 5-7 % af byggesummen. **Sagsøgte A/S** har ikke oplyst den samlede entreprisesum, hvilket må tillægges processuel skadevirkning, og det må derfor lægges til grund, at et vederlag svarende til 5-7 % af entreprisesummen ville give et meget højere beløb, end det der er nedlagt påstand om.

Subsidiært gøres det gældende, at der foreligger en krænkelse af markedsføringslovens §§ 1 og 10, stk. 3, da **Sagsøgers** tegninger er blevet benyttet. Der er tale om slavisk kopiering og derfor en krænkelse, hvorved **Sagsøger** har lidt et tab, svarende til det påståede beløb. **Sagsøger** har anvendt ca. 456 timer, som ikke er blevet vederlagt, bortset fra den betalte faktura. Det er ved **Sagsøgers** forklaring godtgjort, at han havde en aftale med **Person 9** om ekstrahonorering på 400 kr. i timen.

Sagsøgte A/S har gjort gældende, at tegningerne ikke har værkshøjde, hverken for så vidt angår tegningerne af det udvendige eller det indvendige. Med hensyn til tegningerne af husenes ydre har **Vidne 1** forklaret, at etape 2-husene er identiske med husene opført i etape 1. Tegningerne af husenes indre har heller ikke værkshøjde, da der er tale om tegninger udarbejdet på baggrund af bygherrerens skitser. Det er derfor tvivlsomt, om idéerne er bygherrerens eller **Sagsøgers**, og denne tvivl må komme **Sagsøger** til skade. **Sagsøger** lavede endvidere tegningerne på baggrund af den tidligere arkitekts tegninger. Disse tegninger har **Sagsøger** ikke trods **Sagsøgte A/S'** opfordringer fremlagt, og det må derfor lægges til grund, at **Sagsøger** med enkelte ændringer har kopieret denne arkitekts tegninger. Tegningerne er derfor ikke udtryk for en selvstændig skabende indsats, der er beskyttet i medfør af ophavsretslovens § 1.

For så vidt angår fælleshuset, gør det samme vedrørende værkshøjde sig gældende som for de øvrige huse. Hvis det lægges til grund, at tegningerne har værkshøjde, gøres det gældende, at tegningerne ikke blev benyttet til opførelsen af fælleshuset. **Sagsøgte A/S** anmodede **Sagsøger** om at gøre tegningerne til fælleshuset færdigt, hvilket **Sagsøger** afviste, hvorefter man undlod at anvende hans tegninger og i stedet rettede henvendelse til **Person 8**. Hvis det antages, at tegningerne er anvendt, gøres det gældende, at beskyttelsen af tegningerne kun gælder slavisk efterligning, hvilket der ikke er tale om.

Sagsøgers rettigheder til tegningerne er endvidere overdraget til **Virksomhed ApS 1** senest den 30. april 2003. **Sagsøger** har ikke forbeholdt sig ret til endelig godkendelse, ligesom han ikke sikrede sig sin betaling fx ved at tage ejendomsforbehold. At en overdragelse har fundet sted, underbygges af, at byggeriet ifølge **Vidne 1** og **Vidne 2's** forklaringer var gået i gang, da betalingsstandsningen indtrådte, og af at tegningerne var udleveret til bygherrerne. Den omstændighed, at **Sagsøger** indvilligede i at lave ekstraarbejde på projektet og ikke gjorde indsigelser mod, at bygherrerne anvendte

tegningerne, ligesom **Sagsøger** ikke protesterede, da han blev gjort bekendt med, at Roskilde Kommune havde udleveret byggetilladelserne til **Virksomhed ApS 1**, peger i samme retning. **Virksomhed ApS 1** havde således opnået ret til at opføre det konkrete projekt, og tegningsmaterialet er anvendt som forudsat i aftalen mellem **Sagsøger** og **Virksomhed ApS 1**. **Sagsøger** er derfor afskåret fra at gøre en økonomisk eneret gældende, og det er således uden betydning, hvem **Sagsøgte A/S** har fået overdraget tegningerne af. Det var endvidere bygherrerne, der forlangte, at **Sagsøgers** tegninger skulle anvendes, og **Sagsøgers** eventuelle krav burde derfor rettes mod bygherrerne. I den forbindelse bemærkes det, at i forholdet mellem **Virksomhed ApS 1** og bygherrerne har boet vurderet, at man ikke kunne kræve noget beløb fra bygherrerne, da de havde et modkrav, der oversteg boets krav.

Hvis det alligevel lægges til grund, at der foreligger en krænkelse af **Sagsøgers** ophavsrettigheder, kan **Sagsøger** maksimalt få tilkendt det vederlag, der var aftalt mellem **Virksomhed ApS 1** og **Sagsøger** på 113.750 kr. inkl. moms fratrukket det a conto-beløb, der er betalt på 45.500 kr. Meget af **Sagsøgers** arbejde i henhold til aftalen bestod i korrespondance med myndigheder m.v., hvorfor betalingen vedrører andet end udarbejdelse af tegninger. Det bestrides endvidere, at der er indgået aftale om ekstrabetaling. **Sagsøger** har derfor ikke bevist, at et vederlag svarende til 10.000 kr. pr. hus og 15.000 kr. for fælleshuset er rimeligt.

Retten's begrundelse og resultat

Efter bevisførelsen er det ikke dokumenteret, at **Sagsøger** har kopieret de tegninger, der forelå af **Byggeri 1**-projektets første etape. Den lighed, der måtte være mellem de to byggerier, må antages at være foreskrevet af kommunens krav om, at byggeriet skulle fremstå ensartet, blandt andet for så vidt angår materialevalg og krav til taghældning. Det lægges til grund, at en del af bygherrerne selv kom med oplæg til ruminddeling m.v. af de respektive huse. Disse bidrag har imidlertid ikke betydet, at **Sagsøger** ikke har foretaget en selvstændig bearbejdelse af forslagene. Da tegningerne, både for så vidt angår det udvendige og det indvendige, derfor er et udtryk for en selvstændig skabende indsats, har de værkshøjde, og er dermed omfattet af ophavsretslovens § 1, stk. 1.

Med hensyn til fælleshuset finder retten, at der er mindre forskelle mellem **Sagsøgers** tegninger og de tegninger, fælleshuset er opført på baggrund af. Der er således ikke tale om slavisk kopiering, men dog om en sådan overensstem-

mende identitet mellem tegningerne, at det må lægges til grund, at fælleshuset ikke kunne være opført uden kendskab til **Sagsøgers** oplæg. Den skete anvendelse er derfor en krænkelse af ophavsmandens eneret.

Spørgsmålet er herefter, om **Sagsøger** har overdraget retten til tegningerne til **Virksomhed ApS 1**, bygherrerne eller **Sagsøgte A/S**. **Sagsøger** har forklaret, at han ikke har udleveret tegningerne til **Virksomhed ApS 1**. Denne forklaring understøttes af fakturaen af 11. april 2003, hvori det er anført, at tegningerne først måtte anvendes, når **Sagsøger** skriftligt havde godkendt dette. En sådan skriftlig godkendelse er ikke blevet fremlagt under sagen. Den omstændighed, at bygherrerne har fået et eksemplar af tegningerne i deres besiddelse, kan endvidere ikke statuere, at der er sket en overdragelse af ophavsretten til tegningerne til bygherrerne. **Sagsøgte A/S** har derfor ikke bevist, at ophavsretten er blevet overdraget, og anvendelsen af tegningerne til opførelse af etape 2 er derfor en krænkelse af **Sagsøgers** ophavsret, for hvilket der skal betales erstatning og vederlag.

Efter de foreliggende oplysninger om vederlaget i henhold til den oprindelige aftale med **Virksomhed ApS 1**, der ikke omfattede tegninger af fælleshuset, og den foretagne a conto-betaling fastsættes vederlaget og erstatningen skønsmæssigt til 100.000 kr.

Efter udfaldet af sagen skal **Sagsøgte A/S** i sagsomkostninger betale 17.000 kr. med tillæg af 2.700 kr. i retsafgift.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte A/S betaler inden 14 dage til **Sagsøger** 100.000 kr. med procesrente fra den 14. april 2005.

Inden for samme frist betaler **Sagsøgte A/S** sagsomkostninger med 17.000 kr. med tillæg af retsafgift på 2.700 kr.

Lars Krobæk

Mette Christensen

Carsten Vagn Jacobsen